

beschouwen als een verzorger van hunne familie. Hier zou ik er een kunnen wijzen (de heer Van Houten wees op een album, waarin een aantal portretten van vroegere kamerleden waren) die altijd een neefje had te protegeeren. — Maar aan den anderen kant: Iemand niet te benoemen terwijl men hem kent en hem geschikt weet — waarom zou men dat moeten doen? In den regel kent men hunne gebreken ook precies, veel beter dan die van iemand die met attesten van professoren komt. . . .”

* * *

Ten slotte verzocht ik om een korte biographie.

— „Er zijn eenige dingen van algemeenen aard die beteekenis hebben voor de vorming van mijn persoon. Zoo mag ik zeggen dat ik de zestien kwartieren heb in 't Mennistendom. De „Doopers”, zooals *De Standaard* ze altijd noemt, hebben een paar honderd jaar geleefd buiten alle politieke betrekkingen en het is moeilijk te bepalen of wellicht mijn afkeer van den Staatsdwang een historischen grond heeft. Er zijn in 't Mennistendom nog dingen die spreken van dienzelfden afkeer. De verhouding is veranderd met de Bataafsche Republiek, in hoofdzaak eene Roomsche-Menniste schepping. Ook in de kerkelijke zaken is die afkeer van dwang te merken; vroeger had men geen gestudeerde predikanten. Veel van den geest der Mennisten is verloren gegaan onder den invloed van de doctrinaire wetenschap van het Amsterdamsch Athenaeum dat den predikantenstand in 't leven heeft geroepen en ten deele ook onder den invloed van het rijks-subsidie. Onder de Mennisten preekten vroeger ten platten lande, de zogenaamde „liefdepreekers”; die waren steeds broeders onder broeders, wat eigenlijk de Mennisten-predikanten ook nog zijn. Maar men heeft te veel kerkelijke vormen gekregen, men is althans daaraan te veel gaan hechten. De Mennonieten kennen echter geene onderwerping aan eenige kerkelijke macht en zij zijn slechts Mennist krachtens hunne individuele belijdenis, waarop het hun vrij staat terug te komen.

„Door dezen invloed werd ik natuurlijk op geestelijk gebied een individualist.

„Ik ben ook een *homo novus* in dien zin dat al mijn voorouders, voor zoover ik kan nagaan, ondernemers waren. Of nu mijn opkomen tegen de miskennis dier klasse, welke tegenwoordig in de mode is, ook atavistisch is, weet ik niet.

„In allen geval heb ik de wereld lang buiten den Staat om gezien. Als kamerlid zag ik voor het eerst een mandaat op de schatkist. . . . U weet dat Schaepman eens de menschen verdeeld heeft in degenen die alleen het belastingbiljet en anderen die ook het mandaat kennen. . . .? Welnu, tot dat tijdstip kende ik alleen het belastingbiljet.

„Mijn indrukken van het politieke leven beginnen heel vroeg omdat mijn vader in zijn kring, in Groningen, een van de leiders was van de beweging van '48. Wij leefden als kinderen in de huiskamer, in een kring, waarvan mijn moeder, eene ziekelijke maar zeer intelligente vrouw, de ziel was; daar werd alles besproken, zoodat ik aan politiek deed op een leeftijd waarop een